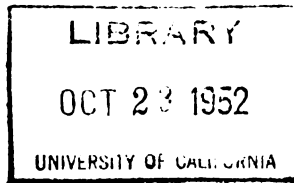

НАШ ЈЕЗИК.

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. III св. 9-10

БЕОГРАД 1952

САДРЖАЈ

	Страна
1. А. Белић: Југославија и сродне изведене речи	287
2. Драгиша Живковић: Накнадно додате и уметнуте реченице стављање запете	291
3. М. Шевановић: Замаскирати, закамуфлирати, сконцентрисати	303
4. В. М. Мићовић: О неким стручним називима (свршетак)	309
5. В. В. Пешровић: Речи изведене од основе <i>магнет</i>	322
6. И. Поповић: Прилог географији неких наших речи	326
7. Језичке поуке	333
8. Регистар речи	341

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Секретар Уређивачког одбора — Бранислав Милановић

Научна Књига

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1952

Штампарија и књиговезница Српске академије наука, Космајска бр. 28

О НЕКИМ СТРУЧНИМ НАЗИВИМА

Свршетак¹⁾

40. — *Лив, изливак*. Када се ливено гвожђе (сирово ливено гвожђе може бити: бело, мрко, половно итд.) истопи и излије у калупе, који могу бити од песка, глине, гвожђа и др., онда се добивају тзв. *изливци*. Неки писци место ове речи употребљавају реч *лив*, а други и само ливено гвожђе и ливени челик називају *лив*: *сиви лив* место *сиво ливено гвожђе*, *челични лив* место *ливени челик* итд.

Лив је добра народна реч, и према Вуку (лијев, љев) значи *левак* (лијевак), а према Рј. ЈАк. још и *ливање* (лијевање), те би у металургији могла једино значити *ливење*, *изливање*. Угледањем на немачку реч *Guss*, речи *лив* дају се без потребе нова значења. Стога и у овом случају треба задржати раније термине: *изливак*, *ливено гвожђе* (челик), *ливење*, *изливање*, који својим основним значењем дају сваком јасну слику да ли је у питању радња (*ливење*, *изливање*) или предмет те радње (*изливак*), или се мисли на посебну врсту гвожђа (челика): *ливено гвожђе*, *ливени челик*.

Ни сирово гвожђе ни изливци не могу се ковати, али када им се на неки начин одузме један део угљеника, онда постају ковни или ковки. Немци тако добивене изливке (или гвожђе) који се могу ковати називају *Temperguss* или *schmiedbarer Guss* (фр. *fonte malléable* или *forgeable*), а код нас је направљена реч *темпер-лив*. Овде је први део немачке речи задржан, а други део је преведен, те је створена хибридна реч. Хибридне речи и кад су другим делом добре

¹⁾ Наш јевик III н.с., 259

треба избегавати, а поготову кад то нису. Стога треба задржати исправни термин *ковни* (ковки) *изливак* (ковно, ковко) *гвожђе*, *ковно ливено гвожђе*, *ковни челик* и сл.

41. — *Вредан*. Поред обичног значења: *марљив*, *радан* (што вреди нечега — хвале, покуде; што ваља; што је од вредности итд.), реч *вредан* има прилично значења, али се у већини тих значења данас више не употребљава или ретко употребљава. Изрази: *вредне сировине*, *пуновредни производи*, *безвредни отпацци* и сл. — германизми су; треба рећи: *драгоцене* (цењене) *сировине*, *сировине од вредности*; *драгоцени производи*, *производи од велике вредности*; *отпацци без вредности* итд.

42. — *Здравствен*, *хигијенски*, *санитаран*, *санитетски*. Т. Маретић у Јез. савјетнику вели да *здравство* значи *Gesundheitspflege*, *Hygiene* и да је добро изведена реч (од *здрав* — *здравство*, као што су од: *блажен*, *лукав*, *многи*, изведене речи: *блаженство*, *лукавство*, *мноштво*); он даље наставља да је од ове именице правилно изведен придев *здравствен* (као *божанствен*, *јединствен*, *величанствен*: од *божанство*, *јединство*, *величанство*); најзад он наводи да је Милићевић направио и придев *здрављан*, за шта такође вели да може „поднијети“ (*здрављан* као *зељан*).

Јб. Стојановић¹⁾ каже да „*здравство* може значити само што и *здравље* (а за то нам је непотребно) и не може се употребити само за *Gesundheitspflege*, *Hygiene*, јер то значи чување, неговање *здравља*. Тако не ваља ни *здравствен*, а Милићевићево *здрављан* долази међу његове „промашене кованице“.

Маретић се овде погрешно послужио аналогијама, јер је још Даничић казао „да од сваке основе супстантив није у обичају“, а још мање је „у обичају“ извођење придева од сваке именице.

Речи *здравство* (која се ређе употребљава) и *здравствен* (која се често срета у штампи) не значе *хигијена* и *хигијенски*, као што је то тачно рекао Јб. Стојановић. Ме-

¹⁾ Види НЈ V, 27 (1937)

дицински стручњаци који су се служили овим речима употребљавали су их место: *санитет*, *санитетски*, *санитаран*. Тако д-р Милан Немичић¹⁾ у свом Медицинском речнику за реч *Sanität*, *Gesundheit*, *sanitas* даје само *здравље*, а у сложеницама реч *Sanität* —, *ad sanitatem spectans*, *sanitarius* објашњава са: *здрaво-*, према *здрављу*, ради *здравља*, *здравствен*; *санитарни*, *санитетски*. Исто тако значење даје и д-р Б. Перичић²⁾.

Изрази као *здравствени извештај*, *здравствени народни универзитет* и др. нејасни су и ништа не казују. У првом случају не зна се да ли се мисли на извештај о стању *здравља*, о кретању неке болести или епидемије, или о *санитетском извештају*; а у другом се не зна да ли је то *народни универзитет за чување здравља* или за консултовање од стране оних којима је потребна помоћ из области медицине у ширем смислу или само из хигијене итд. По себи се разуме да се то у потпуности ни из једног термина не може видети, а назив *народни универзитет за чување здравља* или сл. свакоме би више казивао него *здравствени народни универзитет*. Стога, према нашем мишљењу, поред речи *здравље* треба и даље употребљавати међународне речи: *хигијена*, *хигијенски* и *санитет*, *санитетски* (*санитетски савет*, *санитетски воз*, напр.), *санитарни* (*санитарна установа*, напр.), *асанација*, *санирање* и др.; јер се њима јасно и прецизно изражава оно што хоће да се каже. У том случају реч *здравствен* потпуно нам је непотребна као нејасна и неодређена, а остављамо на страну да ли је правилно изведена и да ли лепо звучи.

43. — *Брис*. Ова реч је направљена у новије време према немачкој *Turfer*, која значи: *дирка*, *бич* (у коњарству), а према *Ристић-Кангрги* (*Речник*) *догицање* (или *додиривање*) *овлаш* (аустриски). У медицини означава *замотуљак вате причвршћен обично на металној жици која је провучена слободним крајем кроз запушач од плуте* [*pila*

¹⁾ *Medicinski rječnik* (njemačko-latinsho-hrvatski). Zagreb 1913.

²⁾ *Medecinski rječnik hrvatskoga i njemačkoga jezika*. Zadar 1919.

(fascias) ad attigendum], помоћу чега се додирне оболело место (напр., од дифтерије), па се затим оно што је прионуло за вату даље испитује. Вероватно је ова реч направљена од *брисати*, и од речника налази се само у Ристић-Кангрину, и једном и другом, с акцентом *брис*.

Од глагола *брисати*, као ни од других глагола изведених од овога префиксима, не постоји именица овога типа. Она је необична по свом облику и не потсећа на реч с којом би требало да стоји у вези, те ме је више лекара уверавало да је то страна реч! Дакле, она иде међу рђаво направљене термине. Можда би се онај део што се узима с оболелог места могао назвати *убрисак* или *обрисак* (од *убрисати*, *обрисати*, као *упљувак*, *испљувак* и сл.), а штапић (жица) с ватом *брисалица*¹⁾. Тако би се *брисалицом* узимао *убрисак* (сада се и једно и друго зове *брис*).

44. — *Гудећи кркор*. — При прегледу болесника, напр. оболелих од срца и плућа, чују се шумови који су у науци названи *rhonchi* (од грчког *ῥόγχος* = хркање, крхање, хрпац) нем. *Rasselgeräusche*, фр. *gâles*. Ту врсту шумава различито називају. А. Игњатовски²⁾ их назива *шушњеви*, а В. Вулетих³⁾: *хрпци*, *шушњеви*, *нузшумови**), *пропратни шумови*). Сви шумови могу бити различни и једни од њих се зову *rhonchi sibilantes* (нем. *pfeifende Rasselgeräusche*); њих А. Игњатовски назива *звиждави* или *стругави шушњеви*, а неки писци називају ову врсту шума *гудећи кркор*.

Код Вука нема речи *кркор*, али има *кркорече* и *кркорити*, као деминутив од *крктање*, *крктати*; и код ових речи упућује В. на *кркљање*, *кркљати*. Ристић-Кангрин (Речник) објашњавају *кркор* са *Rasselgeräusch*, *röchelndes Gebrause*,

1) Рјечник ЈАК. има *brisalika* с примером из М. Ђ. Милићевића "... брисаљка иде да те убрише".

2) Клиничка семиотика, 204, 209. Београд 1929.

3) *Metoda fizikalnog pregleda*, 48 i d. Zagreb 1950

*) Реч *Нуз* је провинцијализам (в. НЈ, IV, 285, 1926.). Отуда су речи: *нузпроспорија*, *нузпроизвод*, *нузшум* двоструко неисправне: германизми су и имају у првом делу покрајинску реч *нуз*. Иначе се те речи правилно преводe: *споредна проспорија* (*Nebenraum*), *споредни производ* (*Nebenprodukt*), па, према томе, треба рећи и *споредни* (пропратни) *шумови*.

а *кркорјеће*, *кркорити*, *крктање* упућују на: *кркљање*, *кркљати*, *кркљање*; у Нем.-српскохрв. р. под *Rasselgeräusch* дају само *крчање* (медицина).

Реч *кркор* је провинцијализам, рђаво звучи и својим значењем — *кркљање*) далеко је од макоје врсте шумава који се могу чути при обољењу плућа или срца.

Реч *хротац*, коју на прво место ставља В. Вулетих, обично се говори само у вези са *самртнички*, а *шушањ* значи код Вука само опало лишће (Рј.), али у великом делу нашег народа та реч значи и *шум*.

Гудети ни у свом правом, ни у пренесеном (Ко истину гуди, гудалом га по прстима бију — Вук, С. н. пословице, 153, 1933), ни у значењу када означава „пуцњаву топова која се чује из далека“ (Пушке праште, а топови гуде . . . Вук, С. н. песме IV, 217, 1932.); нема везе с речју *sibilans* ни са врстом шумава које она ближе одређује, а да не говоримо о прилошком облику *гудећи* који је употребљен као придев. Отуда је *гудећи кркор*, и једним и другим својим делом, типичан пример за рђав термин.

У граматичи се гласови који се називају *сибиланти* (од *sibilans*) означавају нашим речима *пискави* или *шуштави*, па би се и ови шумови могли назвати *пискави* (шуштави) *шумови* (шушњеви), али Игњатовски *għonchi sonores* назива пискавим „шушњевима“. Стога треба усвојити неки од поменутих термина, а „гудећи кркор“ потпуно одбацити.

45. — *Болује на плућима, болује од плућа*. — У нашем језику каже се *боловати од нечега*: болује од грознице, од великог кашља, од тифуса; затим болује (болестан је) од главе, од желуца, од јетре, од плућа, од срца, од жучи итд. Германизам је *болује, болестан је, оболео је на плућима* (*erkrankt an der Lunge, an der Lunge krank sein*), па се, најжалост, ово све чешће чује. (вид. НЈ I, 62, 1933). —

У вези с овим треба напоменути да се у нашем језику каже *лек од нечега*, а не *против нечега*: *лек од грознице, од туберкулозе*, а не *лек против грознице, против туберкулозе* и сл.

46. — *Стреш (среш), вински камен.* — За чврст талог који се издваја у бурадима у којима се држи вино постоје народне речи: *стреш* или *среш* (код Вука: *стреш*, *стријеш*, *среш*, *сријеш*). У новије време неки писци буквално преводе немачку реч *Weinstein* као *вински камен*, *вински каменац*. Међутим, народна реч *стреш (среш)* усвојена је као термин од стране наших писаца свих стручних дела.

Погрешно је реч *стреш* употребљавати за камен који се хвата на зубима, *зубни камен*, јер је *стреш* хемиски *кисели калијум-тартарат*, а *зубни камен* је претежно *калцијум-карбонат*.

Исто тако је погрешно камен који се ствара у нашим судовима при кувању или који постаје око извора минералних вода називати *каменац*, већ треба просто рећи *камен*¹⁾.

47. — *Тер, катран.* — Сви писци како стручних тако и нестручних дела употребљавају нашу реч *катран*. Некипут се чује у говору, и срета у штампи, немачка реч *Тер* (*Teer*), која значи *катран*, па се чак прави придев *терни* (напр. *терна хартија*) место *катрански*: *катранска (кровна) хартија*.

47. — *Дрвовина, стакловина.* — Дрво различног дрвећа састоји се углавном од *целулозе* и *лигнина*. Место научног термина *лигнин*, који постоји у свим језицима, скована је реч *дрвовина*. Неки писци употребљавали су ову реч и у значењу: *дрво*, *целулоза*, *дрвена каша за прављење хартије*.

Стакловином се назива, иако ређе, стопљена маса од које се прави стакло.

Речи овако изведених и са значењем које се овим двама речима придаје скоро и нема. Једини нама познати примерове врсте био би *котловина* који наводи Ђ. Поповић²⁾, а

¹⁾ Наставком — *ац* деца граде називе „кликера“ према материјалу од којег су направљени: *каменац*, *стакленац*, *гвозденац*, *оловац*, *земљанац*, *мермерац*, *гипсанац*, *гуменац*, *крпенац* (од крпе), *вошшанац* (од воска) *воденац* (бистар и провидан као вода) итд.

²⁾ Познавање робе. Београд, 1852.

одатле и Ак. Рј., са значењем *бакар*, *мѣд*, Она се, по њему, говори у Далмацији. Ристић-Кангрга (у Речнику) превод је са *Kesselmaterial*. У првом случају ова реч би означавала сам метал (бакар) од којег се праве и котлови, а у другом материјал од кога се граде котлови, а тај материјал, наравно, не мора бити од бакра. Према томе, дрвовина би могла значити оно од чега се састоји дрво, а стакловина оно од чега се састоји стакло. Дрво је, као што је поменуто, углавном састављено од *целулозе* и *лигнина*, а стакло, према врсти, од већег или мањег броја различних састојака. Дакле, оба ова неологизма не могу одговарати значењу које им се даје, а с друге стране су потпуно непотребни.

48. — *Камфоровац*, *каучуковац*. — Овако неки писци називају дрвеће из којег се добива камфор или каучук.

У нашем језику не постоје различне речи за воћке и њихове плодове (јабука, трешња, шљива, крушка, орах, бадем итд. значе дрво и плод), као што је то у немачком (*Apfelbaum* и *Apfel*) или у француском (*poirier* и *poirne*). Мало је изузетака у овом погледу: глог и глогиња (мада се каже и јести тлог), дрен и дрењина, леска и лешник, маслина и маслинка, (говори се маслина и за плод), дуд и дудиња (али *мурва* значи дрво и плод). Кад се каже јабуково или шљивово дрво, ... онда то прво означава дрво од јабуке, шљиве, крушке ... за израду нечега или за неку другу употребу. Такво се дрво још назива: јабуковина, шљивовина, крушковина, буковина ... У неким случајевима присвојни придев изведен од дрвета или воћке, уз именицу дотичног дрвета или воћке, означава такође то дрво или воћку:

Расло дрво бадемово танко високо

(Вук, С. н. п. I, 409, 1932)

И на софи дрвце бадемово,

На гранчици тица севдалија

(Вук, С. н. п. I, 184, 1932)

Пред кућом јој бадем дрво расте

(Вук, С. н. п. I, 331, 1932)

Ко посјече свето дрво маслиново? — упитао је командир једне чете, пореклом Херцеговац, своје војнике при опсади Скадра 1912 г., кад је видео посечену маслину.

Шта имаш од воћа? — Некаквих двадесетак шљивових дрва (дрвета), одговараће често прост човек из народа на горње питање. Каже се тако исто: воћњак од стотину шљивових дрвета (или од стотину шљива). —

Према Вуку именица изведена од придева неког дрвета наставком *-ац* значи штап или колац: брезовац, брестовац, буковац, вишњовац, глоговац, дренавац, јабуковац, јасеновац, јасиковац, крушковац, липовац, лесковац, оскорушовац, трешњовац, трсковац (штап од бамбусове трске), храстовац, церовац, шљивовац итд.

У новије време крушковац, напр., значи и *ликер од крушака*.

На основу изложенога јасно је да *камфоровац* и *каучуковац* не могу означавати дрво, већ једино у духу нашега језика колац или штап од тога дрвета. Кад је то потребно може се само рећи *камфорово* или *каучуково дрво*, а горњи начин прављења имена за егзотично дрвеће уопште не долази у обзир.

49. — *Трожилни гајтан, трожични гајтан*. — За спровођење електричне струје обично се употребљавају бакарне жице, које могу бити различне дебљине. Место једне бакарне жице често се узима читав сноп танких жица. Било да се узме једна жица или сноп танких жица, оне се изолују каучуком или неким другим погодним изолационим материјалом, па се обично још обложе свилом, памуком, каучуком (гумом) и др. Две, три или више овако изолованих жица и заједно састављених називају се *гајтан* (електрични), нем. *Schnur*, а ако се налазе у гуми или неком другом пластичном материјалу (олово, пластичне масе), онда се назива *кабао* („кабло“, „кабал“, нем. *Kabel*, фр. *câble*). Гајтан (кабао) који има три жице и који се обично употребљава за трофазну струју (за извесне циљеве може имати и више жица) назива се *трожични гајтан*. У новије време такви гајтани (каблови) називају се *трожилни гајтани*.

Реч *жила* је назив за одређене органе код биљака, животиња и човека (нем. *Wurzel, Ader, Nerv, Sehne*), а у пренесеном значењу употребљава се у народу за воду и за руду (водена, рудна жила), али се и овде обичније каже жица (водена, рудна жица). Сматрамо да је термин *трожични гајтан* бољи него *трожилни гајтан*, јер јасније изражава и тачније одређује појам о коме је реч.

50. — *Растворак, растворена супстанца*. — За растворену супстанцу у неком растварачу постоје у енглеском језику два термина: *dissolved substance* и *solute*. По угледу на ову другу реч (*solute*) један наш писац направио је реч *растворак*, која би требало да значи оно што и енглеска реч *solute* и да слично њој стоји у вези с нашим стручним терминима *раствор* (енгл. *solution*) и *растварач* (енгл. *solvent*).

Речи што постају наставком *-ак* од основа које се налазе у именица мушкога рода имају деминутивно значење или су то речи одмила или значе нешто мало, ситно: *везак* (вез), *гласак* (глас), *дарак* (дар), *ђаволак* (ђаво), *залогајак* (залогај), *иверак* (ивер), *класак* (клас), *коренак* (корен), *листак* (лист), *мравак* (мрав), *прстенак* (прстен), *прутак* (прут), *редак* (ред), *синак* (син), *скорак* (скор), *српак* (срп), *трунак* (трун), *хладак* (хлад), *црвак* (црв), *часак* (час), *чунак* (чун), *чуперак* (чупер) итд.¹⁾ Тако би реч *растварач* имала овакво значење.

Ми смо питали неколико наставника српскога језика као и неколико наставника хемије и физике, шта би реч *растворак* могла значити. Сви су нам одговорили да једино може имати значење деминутива од речи *раствор*. Ова реч нема, дакле, везе са значењем које би јој требало дати, те спада у ред *промашених* термина²⁾.

¹⁾ Исп. Р. Бошковић, ЈФ XV, 95 (1936).

²⁾ Кад је већ аутор хтео да гради реч која стоји у вези с нашим терминима, он је могао, по аналогји са *зашвореник* (*зашвор*, *зашварач*), начинити *расшвореник* (*расшвор*, *расшварач*), мада ми сматрамо, иако би ова реч формално била добра, да ни то не би био срећно нађен термин, па је не бисмо ни препоручивали.

Код нас нема потребе за сличним термином, а ни у Енглеској ни у Сједињеним Америчким Државама сви писци не употребљавају реч *solute*, чак ни у аналитичној хемији, а у осталим областима хемије скоро искључиво се налази термин *dissolved substance*. Слично је и код Немаца, чији је језик погодан за грађење нових речи. И они кажу: *gelöster Stoff* (*gelöste Substanz*) или *das Gelöste*. Сви наши писци употребљавали су досад и сад употребљавају термин *растворена супстанца*, што је један доказ више да предложени неологизам, који употребљава једино његов аутор, није добар.

51. — Свињогојство, свињарство, гајење свиња. — Раније су постојале рђаве кованице *живиногојство* и *марвогојство* (*Viehzucht*) место наше народне речи *сточарство* (Маретић, ЈС), а сада је допрла до нас још једна неукусна кованица — *свињогојство* (*Schweinezucht*), која је начињена према немачком и употребљава се место наших термина *свињарство*, *гајење свиња*. Чак неке продавнице прерађевина од свињског меса у Београду носе натпис „Свињогојство!“

52. — Губар, главоња (гусеница). — Као што је познато, женке различних лептирова снесу јаја из којих се излегу ларве које се зову *гусенице*, а гусенице се затим претварају у лутке из којих излазе одрасли лептири. Гусенице су велике штеточиње. Неке од њих хране се поврћем, неке лишћем и пупољцима воћака и другог дрвећа, неке лишћем различних других биљака итд. Једна од гусеница која наноси највеће штете хранећи се лишћем и пупољцима воћака, храста, бреста, тополе и др. назвата је *губар* или *главоња* (*Lymantria dispar*). Како су ова имена постала, може се закључити из следећег.

Лептирица гусенице снесе јаја у гомилицама на дрвећу и покрије их длачицама које скида са стражњег дела трупа. Те гомилице личе на гљиву која се код нас зове *труд* или *губа*, те је отуда постала у немачком реч *Schwammspinner* (*Schwamm* — труд, губа; *Spinner* — преља). Наша реч *губар* није адекватна овој немачкој, која јој је служила као узор.

Губа значи (Rj. ЈАк.): а) гљиву коју већина нашег народа зове *труд* (у Вука постоји једино ова реч за ту гљиву), б) опаку болест која се научно назива *лепра* (код Вука се налази једино ово значење речи *губа*), в) *ћебе* (од маџарског *guba*, уп. *губер*).

Губар према Даничићу (Rj. ЈАк.) означава човека који по шуми купи *губу* (гљиву), па после продаје (с ознаком да се говори у Тужинама, селу у Хрватској). Стога је код нас тешко довести у везу реч *губар* с гусеницом која спада у највеће непријатеље воћака и шума. Чак писац једне зоологије, пре Другог светског рата, говорећи о огромним штетама које причињава ова гусеница, вели да јој и име отуда потиче. Очеvidно, он је мислио на страшну болест *губу* која је некад чинила велику пустош међу људима, па је закључивао да је из те речи изведено име за ову гусеницу.

Гусенице о којима је реч кад се излегу имају, према своме телу, велику главу, због чега су добиле име *главоња* и ова је реч усвојена као стручни термин у „Зоолошкој терминологији и номенклатури“ (Београд, 1932).

У једном месту у Србији народ ову гусеницу зове *помор*, што би опет указивало на паралелу између *помора* становништва услед великих епидемија и пустошења која ова гусеница наноси воћу и дрвећу.

Реч *гусеница* позната је у читавом нашем народу и налази се у свим речницима. То је опште име као што је опште име, напр., скакавац, комарац и др., па као што се каже борба против скакаваца, комараца, довољно је рећи и борба против гусеница. Кад је пак потребно рећи у популарним списима, предавањима за народ и у дневној штампи на коју се гусеницу (лептира) мисли, онда треба наводити и њено ближе име: *гусеница главоња*¹⁾, а реч *губар* као стручни термин треба избегавати.

¹⁾ У зоологији су дата посебна имена за различне лептире и гусенице као што постоје различна имена и за скакавце. Ако за то нема народне речи, онда се различне врсте означавају научним (латинским) именима, или се према тим именима у духу језика граде наша или се општа имена ближе одређују (напр. скакавац: *Пољски, зелени; комарац малари-чар; лејшпир жушошрба, лејшпир куцусар*, итд.).

53. — Увид. — Маретић (Језични савјетник) каже за ову реч да „може поднијети“; напр., записник је изложен члановима на увид.

Немачка реч *Einsicht* (енгл. *insight*), па, према томе, и „увид“, има више значења. У примеру наведеном од Маретића „на увид“ значи: на преглед, на разгледање, на упознавање. У примерима који се често чују: да имам „увид“ у ту ствар значи: да имам слику о тој ствари, да упознам ту ствар, да добро разумем ту ствар [*Einsicht von etwas nehmen (gewinnen)*]; он нема „увида“ у ту ствар (нем. *er hat (besitzt) keine Einsicht in dieser Sache*), он не увиђа (или он не разуме) ову ствар; може нам дати далеко бољи увид о томе како су изгледали... — ... много бољу слику (претставу) о томе...; „увид“ у његово пословање — преглед његова пословања; на увид и одобрење — на преглед (увиђај) и одобрење итд. Дакле, она може значити: преглед, слика, претстава, увиђај, углед, поглед, објашњење и др. Сама реч као и примери у којима се најчешће употребљава су германизми и одају непознавање тачног значења те речи или израза с том речју, те, према нашем мишљењу, „не може поднијети“.

54. — Ушур, ујам. — Прва реч нам је дошла преко Турака (арапски *ушур* значи *десетак*), и друга је наша народна реч. У нашим законским прописима још пре Другог светског рата узета је реч *ушур*, па се тако и сада узима. По себи се разуме да ту реч, која је одомаћена и постала наша, не треба „протеривати“, али кад треба чинити избор, онда је боље узети народну реч *ујам*, која исто значи и која је лепша од прве.

55. — „Плацкарта“. — У биоскопима, на игралиштима итд места могу бити нумерисана и без ознаке. У овом другом случају сваки онај који узме карту за одређену серију места или за одређену класу, може сести ма на које празно место. У првом случају купљена карта има ознаку (нумер, број) неког места и може се сести само на оно место које има исти број као карта, па се често нарочито истиче:

места су нумерисана — да би публика унапред знала да само таква места (седишта) постоје. Карте за таква места називају се немачки *Platzkarte*.

У возовима су места нумерисана, али не и карте, па се са купљеном картом може сести на свако слободно место у класи за коју је карта узета. Међутим и овде се може место осигурати, ако се раније, обично један дан унапред, поред купљене карте, доплати још нека одређена сума. Такво место или седиште назива се *резервисано место* или *седиште* [нем. *reserviertes Platz*; фр. *place réservée, place louée, place retenue*; енгл. *reserved seate (place)*].

Од пре неколико година код нас постоје возови у време лета за које се узимају само „плац-карте“. Место ове немачке речи (*Platzkarte*) треба рећи: *резервисано место* (седиште), карта за резервисано место, јер су у тим возовима места стварно резервисана самом куповином карте.

В. М. Мићовић